

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 7 mars 1918 kl. 12 m.

Utlåtande, i fråga om krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare, som varit anställda hos riksdagen eller i dess verk.

I en inom första kammaren väckt och till särskilda utskottet för förberedande behandling överlämnad motion (nr 33) har herr *Holmquist* hemställt, bland annat, att riksdagen måtte besluta, att förmåner motsvarande de i Kungl. Maj:ts proposition nr 13 avsedda skola i huvudsaklig enlighet med de grunder, som i denna proposition föreslagits, eller de andra grunder, som kunna befinnas lämpliga, och vilka vederbörande utskott behagade föreslå, utgå till pensionsberättigade änkor och barn till befattningshavare hos riksdagen eller i dess verk.

Därjämte har från bankoutskottet till utskottet överlämnats en skrivelse, däri fullmäktige i riksgäldskontoret hemställt, att bankoutskottet ville föreslå riksdagen *dels* medgiva, att krigstidstillägg under år 1918 må enligt de grunder, som av riksdagen varda bestämda beträffande pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, utgå jämväl till de personer, som vid ingången av sagda år ägde rätt att uppbära pension från riksgäldskontorets änke- och pupillkassa, *dels ock* bemyndiga fullmäktige att för ändamålet av förslagsanslaget till avlöningar och pensioner m. m. vid riksgälds- och riksdagsförvaltningen använda erforderligt belopp.

Till stöd för denna framställning hava fullmäktige meddelat, att förvaltarna vid berörda kassa hemställt om beviljande av krigstidstillägg åt kassans pensionärer, ävensom anfört huvudsakligen följande:

Kassans delägare utgöras av samtliga riksgäldskontorets ordinarie manliga tjänstinnehavare, vilka äro skyldiga att inträda i densamma. Dessutom är avgången tjänstinnehavare, som under minst tio år erlagt stadgade avgifter till kassan, berättigad att, om han så önskar, kvarstå som delägare under sin återstående livstid.

Pensionstagarnas antal uppgick vid början av år 1918 till 19 stycken; högsta och lägsta pensionsbeloppen utgjorde vid samma tidpunkt respektive 1,375 kronor och 71 kronor 88 öre.

Enligt § 32 mom. 2 i) i det för riksgäldskontoret senast fastställda reglementet äger änke- och pupillkassan att, till ersättande av under närmast föregående räkenskapsår uppkommen brist, av statsmedel årligen utbekomma erforderligt bidrag till ett belopp av högst 2,250 kronor. Såsom villkor för utbetalning av detta bidrag stadgas likväl bland annat, att pensionerna till avlidna tjänstinnehavares änkor och barn ej få höjas utöver en viss angiven maximigräns.

Efter framställning av fullmäktige och på tillstyrkan av bankoutskottet medgav 1917 års riksdag, att från riksgäldskontorets änke- och pupillkassa finge, för beredande av dyrtidstillägg under år 1917 åt kassans pensionärer, utbetalas ett belopp av högst 1,300 kronor, ävensom att kassan finge, utan avseende å den höjning av pensionerna, som genom utbetalning av nämnda dyrtidstillägg komme att inträda, bibehållas vid sin hittillsvarande rättighet att under viss förutsättning erhålla ett statsbidrag av intill 2,250 kronor. Det belopp, som på grund av detta riksdagens medgivande under år 1917 utbetalades såsom dyrtidstillägg åt pensionsstagarna, uppgick till 1,035 kronor 53 öre; de ordinarie pensionerna för samma år utgjorde 6,061 kronor 16 öre, i följd varav till pensionärerna under året utbetalades sammanlagt 7,096 kronor 69 öre. Då kassans inkomster under året belöpte sig till 10,058 kronor 52 öre, uppkom emellertid — oaktat de extra utgifter kassan hade att vidkännas genom utgåendet av dyrtidstillägget — ett överskott av i det närmaste 3,000 kronor.

Det skulle visserligen, särskilt med hänsyn till den relativt stora behållning, som uppstått å kassans rörelse under år 1917, kunna ifrågasättas att även under år 1918 förfara på samma sätt för att bereda pensionstagarna en av de höga levnadskostnaderna betingad ökning av de normala pensionerna. Att även för år 1918 belasta kassan med den merutgift, som härigenom måste uppkomma, synes emellertid fullmäktige av flera skäl vara mindre lämpligt.

Därest av kassans medel skulle utgå dyrtidstillägg enligt de grunder, som föreslagits i Kungl. Maj:ts proposition nr 13, komme detta enligt kassaförvaltarnas beräkning att för kassan medföra en kostnadsökning av 2,312 kronor 34 öre eller sålunda mer än dubbelt mot samma utgifter under år 1917. Det kan visserligen antagas, att kassan skulle kunna av inflytande inkomster bestrida denna ökade utgift och dess kapitaltillgångar ej behöva anlitas för ändamålet. Vid bedömande av frågan, huruvida kassans egna medel skäligen böra tagas i anspråk för ifrågasvarande dyrtidstillägg, torde emellertid hänsyn böra tagas ej blott till kassans nuvarande ställning utan även till dess möjlighet att för framtiden bära de pensionsutgifter, som då skola utgå av kassans medel. I detta avseende bör särskilt framhållas, att genom den år 1917 beslutade omorganisationen av riksgäldskontorets räkenskaps- och kassaavdelning antalet delägare i kassan från och med 1918 års ingång ökats från 14 till 16. Samtidigt med nämnda omorganisation genomfördes

även en lönerreglering för riksgäldskontorets hela personal, genom vilken avlöningarna ej obetydligt höjdes. Slutsumman av lönerna till manliga tjänst innehavare vid riksgäldskontoret uppgå — utan inberäkning av ålderstilläggen — till 47,700 kronor enligt den år 1917 fastställda avlöningsstaten, men endast till 35,000 kronor enligt förut gällande stat. Då pension till änka och barn efter avliden delägare enligt kassans reglemente i regel skall utgå med en fjärdedel av den lön, delägaren senast innehade, komma givetvis avsevärt större anspråk att framdeles ställas på kassans bärkraft än vad nu är fallet. Enligt fullmäktiges mening är det därför mycket önskvärt, att kassan, vad angår utbetalningen av dyrtidstillägg, må komma i åtnjutande av samma förmån som de pensionsanstalter, vilka uppbära direkt årligt understöd av statsmedel, och att dyrtidstillägget till kassans pensionärer sålunda anvisas att utgå av statsmedel.

Utskottet.

Av 1917 års riksdag beviljades krigstidshjälp för samma år åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i bankostatens änke- och pupillkassa samt i änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk ävensom åt notarien hos riksdagens andra kammare C. N. Sandströms änka Anna Amalia Sandström, född Pilblad, som åtnjuter en pension å 500 kronor å riksgäldskontorets pensionsstat. Däremot tilldelades krigstidshjälp icke åt änkor och barn, som åtnjoto pension från riksgäldskontorets änke- och pupillkassa av den anledning att, såsom fullmäktige i riksgäldskontoret i ovanberörda skrivelse anfört, till dem utgingo förhöjda pensioner för år 1917.

De ovannämnda personer, till vilka krigstidshjälp sålunda utgick under föregående år, böra givetvis under år 1918 komma i åtnjutande av motsvarande förmån. Å riksgäldskontorets pensionsstat är dessutom numera även uppförd en pension å 500 kronor åt övermaskinisten C. G. Levins änka Hedvig Axelina Gottfrida Olivia Levin, född Vestermark, och torde hon i likhet med änkan Sandström böra erhålla krigstidstillägg.

På de skäl, som av fullmäktige i riksgäldskontoret anförts, anser utskottet sig böra tillstyrka, att jämväl pensionärerna från riksgäldskontorets änke- och pupillkassa erhålla krigstidstillägg under år 1918.

Kostnaden för ifrågavarande krigstidstillägg har approximativt beräknats, för änkor och barn efter delägare i förberörda vid riksbanken inrättade änke- och pupillkassor till 21,000 kronor, för änkor och barn, som åtnjuta pension från riksgäldskontorets änke- och pupillkassa till 2,800 kronor samt för änkor Sandström och Levin till 600 kronor.

Erinras bör, att det enligt av utskottet inhämtad upplysning icke finnes några pensionerade änkor och barn efter befattningshavare, som varit anställda vid justitieombudsmans- eller militieombudsmans expeditionerna.

Åt vederbörande fullmäktige torde böra överlämnas att utfärda erforderliga närmare bestämmelser angående krigstidstilläggets utbetalande.

Utskottet hemställer alltså,

A) att riksdagen må

1:o) bemyndiga fullmäktige i riksbanken att för beredande under år 1918 av krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i bankostatens änke- och pupillkassa eller änke- och pupillkassan vid riksbankens avdelningskontor och pappersbruk enligt de grunder, som finnas angivna i särskilda utskottets utlåtande nr 6, angående krigstidstillägg åt pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst, av riksbankens medel använda erforderligt belopp;

2:o) dels medgiva, att krigstidstillägg enligt de här ovan i mom. 1:o) angivna grunder må under år 1918 utgå till änkor och barn, som åtnjuta pension från riksgäldskontorets änke- och pupillkassa samt till å riksgäldskontorets pensionsstat uppförda änkorna Anna Amalia Sandström och Hedvig Axelina Gottfrida Olivia Levin, dels ock bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att för ifrågavarande ändamål av förslagsanslaget till avlöningar och pensioner m. m. vid riksgälds- och riksdagsförvaltningen använda erforderligt belopp; samt

3:o) medgiva, att krigstidstillägget må på en gång utbetalas i den ordning, som vederbörande fullmäktige bestämma; ävensom

B) att herr Holmquists ovanberörda motion, i vad den avser pensionsberättigade änkor och barn, må anses besvarad genom vad utskottet under 1:o)—3:o) hemställt.

Stockholm den 7 mars 1918.

På utskottets vägnar:

HERM. LINDQVIST.